

การให้ความหมาย ที่มาของความหมาย รูปแบบและการวางแผนการออมเพื่อรองรับการเกษียณของ ข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ

The social construction of meaning pattern and planning of saving for support retirement of teacher,Streetsmutprakan School

นริศรา โคธิเสน (Naritsara Kothisen) พิทักษ์ สิริวงศ์(Phitak Siriwong)

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Student of business management and English major, Faculty of management Science, Silpakorn University

2 รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาการตลาด ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Lecturer, Ph. D. of management Science, Silpakorn University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการให้ความหมาย ที่มาของความหมาย รูปแบบและการวางแผนการออมเพื่อรองรับการเกษียณของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิทยาการศึกษาการสร้างทฤษฎีฐานราก รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ จำนวน 5 คน และผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์(Descriptive Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1.การให้ความหมายของ”การออม” คือมีความหมายแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์การออมและสถานภาพทางสังคมของแต่ละบุคคล มีเป้าหมายของการออมที่ไม่แตกต่างกันมาก เนื่องจากเป็นกลุ่มข้าราชการที่ใกล้ชิดเกษียณ แสดงให้เห็นถึงแนวคิดและพฤติกรรมการออมในแต่ละคนและทำให้รู้ว่าการออมนับเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างมากต่อเป้าหมายทางการเงินที่ได้มีการวางแผนในอนาคต

2.รูปแบบการออมมี 2รูปแบบ คือ(1)การเลือกรูปแบบการออมตามความสมัครใจ(2)การออมแบบถูกบังคับจากหน่วยงานของรัฐ

3.การวางแผนและปัญหาอุปสรรคในการออม มีการวางแผนการออมเพื่อ สุขภาพ การท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันและเก็บไว้ให้ครอบครัว ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากเงินเดือนข้าราชการที่น้อยและการวางแผนการออมที่ไม่รอบคอบ

คำสำคัญ การออม การวางแผนการออมเพื่อรองรับการเกษียณอายุ

Abstract

This research aimed to study the social construction of meaning pattern and planning of saving for support retirement of teacher, Streetsmutprakan School. This study is qualitative research with “Grounded Theory Approach”. The data were collected through in-depth interviews, non-participant observation and document analysis. The key information were 5 teacher in Streetsmutprakan School.

The result of this research found that:

(1) The meaning of saving is there were different meaning for the purpose of saving and social status of the individual. The goal of saving was not very different because it was a group of servants who are nearly retirement that showed the concept and behavior of each person and to know that saving is a very important factor for financial goal that were planned in the future.

(2) There were 2 pattern of saving; 1. Savings as desired 2. Saving as a government-imposed mandate

(3) Planning and trouble and obstacle of saving: There were saving for health, travel, daily expenses, and saving for family. Trouble and obstacle due to low salary and poorly planned saving

Keywords: Saving , Planning of saving for support retirement

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยในปัจจุบันเริ่มมีการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ จากข้อมูลประชากรของประเทศไทยปี 2556 ประชากรไทยมีจำนวน 64.6 ล้านคน เป็นผู้สูงอายุมากถึง 9.6 ล้านคน คาดว่าในปี 2573 จะมีจำนวนผู้สูงอายุ 17.6 ล้านคน (ร้อยละ 26.3) และปี 2583 จะมีจำนวนถึง 20.5 ล้านคน (ร้อยละ 32.1) ซึ่งในสังคมของผู้สูงอายุนั้นมักมีหลักประกันและค่าใช้จ่ายหลายอย่าง เช่น สุขภาพ ค่ารักษาพยาบาล สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงการบริโภคต่างๆ ทำให้เงินเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในปัจจุบัน (มูลนิธิพัฒนาการผู้สูงอายุ:2015)

ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุนั้นมาจากการออม ซึ่งเกิดจากรายได้ที่เหลือจากการหักค่าใช้จ่ายต่างๆแล้ว นำมาสะสมให้มีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆเพื่อใช้จ่ายในวันข้างหน้าได้อย่างไม่ขัดสน เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีรายได้ลดลง แต่ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ยังคงอยู่ หรืออาจสูงขึ้น (ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย:2014)

การออม เป็นปัจจัยสำคัญอย่างมากที่ทำให้เกิดเป้าหมายของการนำไปสู่การวางแผนการใช้จ่ายเงินในอนาคตได้อย่างชาญฉลาดและมีประสิทธิภาพ การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนจะทำให้เกิดแรงผลักดันในการทำสิ่งต่างๆที่หวังไว้ให้ดีขึ้น และเงินออมยังเป็นปัจจัยที่จะทำให้เป้าหมายซึ่งบุคคลกำหนดไว้ในอนาคตบรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้เป็นจริงขึ้นมาได้ ทั้งนี้เงินออมยังใช้สำหรับแก้ไขปัญหา ความเดือดร้อนทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นอย่างคาดไม่ถึงของบุคคลได้ด้วย (ศาสตราจารย์: 2557)

ลักษณะของการออมมีหลายรูปแบบ ทั้งการออมระยะสั้น คือการออมเพื่อใช้จ่ายในแต่ละเดือน ใช้จ่ายในครอบครัว และการออมระยะยาว คือการออมเพื่อเป็นมรดกให้ลูกหลาน เพิ่มความมั่นคงให้ครอบครัว และยังมีการออมเงินในลักษณะถูกบังคับ ซึ่งเป็นเงินฝากที่ไม่สามารถเบิกมาใช้ได้ตามใจเรา อาทิเช่น การฝากประจำโดยให้หักเงินจากบัญชีเงินเดือน สมัครงกองทุนเลี้ยงชีพ หรือซื้อหุ้นของออมทรัพย์ รวมถึงการออมเงินด้วยความเต็มใจ ซึ่งมีระเบียบวินัยในการออมน้อย เพราะสามารถนำเงินออกมาใช้จ่ายเมื่อใดก็ได้ ตามความต้องการ อาทิเช่น เก็บเงินที่เหลือในแต่ละวันหยอดกระปุก นำเงินที่มีอยู่ไปฝากแบบไม่ประจำ (ไทยอาชีพ:2555)

การเกษียณอายุของข้าราชการคือ เป็นบุคคลที่มีอายุครบ 60 บริบูรณ์ (พ.ร.บ.บำเหน็จบำนาญข้าราชการ:2494)ซึ่งข้าราชการวัยเกษียณแต่ละคนได้เตรียมความพร้อมโดยมีการวางแผนการออมเงินเพื่อรองรับการเกษียณอายุของตนเอง สังคมผู้สูงอายุของไทยในปัจจุบันเป็นสังคมสมัยใหม่คือมีเงินเก็บจากรายได้ของตนเองและให้ความสำคัญกับการวางแผนการออมเพื่ออนาคต ซึ่งปัจจัยในการออมเงินของแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งเรื่องของ รายได้ ทักษะคิด รูปแบบ รวมถึงกระบวนการต่างๆ จึงทำให้การวางแผนการออมเงินสำหรับข้าราชการผู้สูงอายุเพื่อรองรับการเกษียณมีความสำคัญเป็นอย่างมาก (กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ:2553)

ข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ เป็นกลุ่มข้าราชการกลุ่มหนึ่งที่ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา เนื่องจากข้าราชการครูเป็นผู้ที่มีรายได้ประจำและมีกองทุนบำเหน็จบำนาญของข้าราชการและกองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับลูกจ้างประจำส่วนของข้าราชการ อีกทั้งข้าราชการครูผู้ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มีความมั่นคงในเรื่องรายได้ การจัดสรรเงินออม และมีการวางแผนการออมหลังเกษียณที่ชัดเจนเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและดำรงชีวิตหลังวัยเกษียณได้อย่างมีคุณภาพ

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึง การให้ความหมาย ที่มาของความหมาย รูปแบบและการวางแผนการออมเพื่อรองรับการเกษียณของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการเพื่อจะได้ทราบแนวคิดและพฤติกรรม

ออมและทำให้องค์กรต่างๆสามารถนำไปพัฒนา กำหนดนโยบาย สินค้าและบริการของตนให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคและทำให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเห็นถึงความสำคัญและสนับสนุนให้เกิดการออมเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการให้ความหมาย ที่มาของความหมายของคำว่า “การออม “ ของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษารูปแบบและการวางแผนการออมเงินของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการออมของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงการให้ความหมาย ที่มาของความหมายของคำว่า “การออม” สำหรับข้าราชการครู โรงเรียนสมุทรปราการ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางให้สอดคล้องหรือปรับเปลี่ยนทัศนคติของการให้ความหมายและที่มาของการออมให้มีความเหมาะสมตามสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่
2. ได้ทราบถึงรูปแบบของการออมเงินของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ อันเกิดจากการวางแผนการออมเพื่อรองรับการเกษียณอายุ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อภาครัฐและเอกชนในการกำหนดนโยบายต่างๆเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประชากรในอนาคต
3. ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่ข้าราชการครู โรงเรียนสมุทรปราการต้องเผชิญในการออม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่ศึกษาหรือผู้ที่สนใจมีการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับปัญหาและอุปสรรคของการออมและเป็นประโยชน์ในการเสนอแนะให้องค์กรต่างๆเห็นความสำคัญและสนับสนุนการออมเพิ่มมากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

โดยการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยได้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึง การให้ความหมาย ที่มาของความหมาย รูปแบบและการวางแผนการออมเพื่อรองรับการเกษียณของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ โดยศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาภาคสนามเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้นำมาเสนอผลการวิจัยในลักษณะเชิงพรรณนาและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

2. ขอบเขตด้านประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ ที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป เป็นจำนวน 5 คน เนื่องจากข้าราชการครูที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป มีการวางแผนการออมเงินและการใช้ชีวิตในอนาคตที่มั่นคง และมีรูปแบบชัดเจน ที่ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ ซึ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาลประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่บริเวณถนนสุขุมวิท ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาแปรผลและสรุป ตั้งแต่เดือน มีนาคม 2560 ถึงเดือนพฤษภาคม 2560 เป็นระยะเวลา 2 เดือน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การให้ความหมาย ที่มาของความหมาย รูปแบบและการวางแผนการออมเพื่อรองรับการเกษียณของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1.แนวคิดและทฤษฎีเรื่องการออม
- 2.แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
- 3.แนวคิดเกี่ยวกับการเกษียณอายุ
- 4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.แนวคิดและทฤษฎีเรื่องการออม

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย(2549:49) การออมเงิน เป็นการเสียสละเงินในส่วนที่สามารถนำไปใช้จ่ายได้ในปัจจุบันเพื่อเก็บไว้ใช้ในอนาคต

กวิสรา พรปวีณ์(2554:12-13) การออม คือ ความตั้งใจที่จะเก็บรายได้บางส่วนไว้เพื่ออนาคต โดยแยกเงินออกจากรายจ่ายในแต่ละเดือน ซึ่งก็คือการเสียสละที่จะไม่ใช้จ่ายในวันนี้แต่เลือกที่จะเก็บสะสมเงินดังกล่าวให้เพิ่มพูนมากขึ้นสำหรับใช้จ่ายในอนาคต ทำให้ทรัพย์สินและความมั่งคั่งเพิ่มสูงขึ้น

2.แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

องค์กรสหประชาชาติ (2525)“ผู้สูงอายุ” หมายถึง บุคคลทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ ผู้สูงอายุตอนต้น คือ บุคคลที่มีอายุ 60-69 ปี ทั้งชายและหญิง และผู้สูงอายุตอนปลาย คือ บุคคลที่มีอายุ 70 ปี ขึ้นไป ทั้งชายและหญิง

องค์กรอนามัยโลก(2010)ผู้ที่มีอายุ60 ปี หรือมากกว่าเมื่อ นับตามวัย หรือผู้ที่สังคมยอมรับว่าสูงอายุจากการกำหนดของสังคม หรือผู้ที่เกษียณอายุจากการทำงานเมื่อนับตามสภาพ เศรษฐกิจประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่จะใช้เกณฑ์ที่อายุ 65 ปี

3.แนวคิดเกี่ยวกับการเกษียณอายุ

ราชบัณฑิตยสถาน(2538:112) เกษียณ เป็นคำกริยา หมายถึง สิ้นไป (ใช้เกี่ยวกับการกำหนดอายุ) เช่น เกษียณอายุราชการ (สันสกฤต กษิณ; บาลี ชิณ) เกษียณอายุ (กริยา) หมายถึง ครบกำหนดอายุรับราชการ หรือสิ้นกำหนดเวลารับราชการหรือการทำงาน

รัชนิกร วงศ์จันทร์ (2553: 561) ได้ให้ความหมายว่า การเกษียณอายุ หมายถึงการที่บุคคลหยุดทำงานที่เคยทำอยู่เป็นประจำ เมื่อมีอายุครบกำหนดตามที่แต่ละหน่วยงานได้กำหนดไว้ หรือหยุดทำงานประจำเพราะปัญหาสุขภาพ หรือหยุดทำงานประจำตามเป้าหมายเวลาที่แต่ละบุคคลได้กำหนดไว้โดยไม่ขึ้นอยู่กับหน่วยงานหรือองค์กรที่ทำงานอยู่

4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิจิตรา นุชนุ่ม (2557) ศึกษา “การให้ความหมายและที่มาของความหมาย กระบวนการออมเงิน ปัญหาและอุปสรรคในการออมเงินตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้ความหมายและที่มาของความหมาย กระบวนการออมเงิน ปัญหาและอุปสรรคในการออมเงินตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี โดยนำแนวคิดปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดเกี่ยวกับการออมเงินและกระบวนการออมเงินเพื่อลดปัญหาอุปสรรคในการออมเงิน ผลการวิจัยพบว่า การให้ความหมายการออม คือ 1) การนำส่วนต่างของรายได้รายจ่ายมาเก็บสะสมไว้ 2) การเก็บรวบรวมไว้ส่วนหนึ่งเพื่อใช้จ่ายยามจำเป็น 3) การสะสมเงินที่ละเล็กทีละน้อย และ 4) การประหยัดคอดออม โดยมีที่มาของความหมายจากการอบรมปลูกฝังนิสัยประหยัดมาจากครอบครัว สถานศึกษาตั้งแต่วัยเยาว์ เป็นข้าราชการประจำที่มีรายได้มั่นคงแน่นอน สามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินได้ โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการออมเงิน มีกระบวนการในการออม 4 ขั้นตอนคือ 1) การกำหนดเป้าหมายในชีวิต 2) การจัดทำบัญชีครัวเรือน 3) การออมเงินในรูปแบบต่างๆ และ 4) มีการทบทวนแผนการใช้จ่ายเงิน พบปัญหาและอุปสรรคในการออมเงิน คือ 1) สิ่งแวดล้อมและค่านิยมในสังคม 2) ค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น 3) มีรายจ่ายที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ และ 4) พฤติกรรมการใช้จ่ายของบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่มาจากความหมายกระบวนการและการวางแผนการออมเพื่อรองรับการเกษียณของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ โดยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยนำเสนอในรูปแบบวิธีวิทยาทางเลือกเพื่อสร้างทฤษฎีในการอธิบายวิธีวิทยาดังกล่าว เรียกว่า “การสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory Study)” (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว 2529) เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมจากข้อมูลที่เป็นไปตามปรากฏการณ์จริง หรือปรากฏการณ์ย่อยของสังคม ไปสู่การสร้าทฤษฎี อันจะก่อให้เกิดองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในกระบวนการต่างๆ ทางสังคม โดยมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย เครื่องมือช่วยจัดบันทึก แนวคำถามในการสัมภาษณ์และผู้วิจัย คือ

1.1 สมุดจดกับปากกาและเครื่องบันทึกเสียง สำหรับบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ระดับลึกก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลหลักในการบันทึกเสียงและภาพ

1.2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งต้องมีการเตรียมไว้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำไปสัมภาษณ์

1.3 ผู้วิจัย ในงานวิจัยเชิงคุณภาพถือว่า ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการเขียนวิจัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 2 ประเภท ได้แก่

2.1 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความหมายที่มาจากความหมายรูปแบบและการวางแผนการออม เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการดำเนินการศึกษา และได้แนวคำถามที่ครอบคลุมในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

2.2 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ สัมภาษณ์โดยใช้การสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interviews) กับกลุ่มเป้าหมาย คือ ข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการจำนวน 5 คน หลังจากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะถอดเทปบทสัมภาษณ์นำข้อมูลมาตีความ ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เกณฑ์คำตอบของผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นตัวกำหนด ถ้าคำตอบมีความแตกต่างกันจากข้อมูลสัมภาษณ์เดิม ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์กรณีศึกษาที่แตกต่างกันออกไป (Negative Case) และสัมภาษณ์จนกระทั่งได้คำตอบที่ซ้ำกันและหยุดสัมภาษณ์ซึ่งในขั้นตอนนี้เรียกว่าทฤษฎีขิ้นพาดานหรือทฤษฎีถึงจุดอิ่มตัว (Theoretical Saturation) ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญ

ที่นำผู้วิจัยไปสู่การพัฒนาแนวคิดในเรื่องการให้ความหมายที่มาของความหมาย รูปแบบและการวางแผนการออมเพื่อรองรับการเกษียณอายุของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ

3. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation technique)(Denzin and Lincoln 1994, อ้างถึงใน อนุชิต สว่างแจ้ง, 2546) เพื่อความถูกต้อง ครบถ้วน และมีความน่าเชื่อถือของข้อมูลมากขึ้น โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ด้วยวิธีการดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อทำการตรวจสอบว่าข้อมูลมีความถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบคือ ตรวจสอบแหล่งข้อมูล แหล่งที่จะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล พิจารณาว่าถ้าข้อมูลที่ได้มาต่างเวลา ต่างสถานที่ ยังเหมือนเดิมหรือไม่

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) เป็นการตรวจสอบผู้วิจัยแต่ละคนว่าได้ข้อมูลเหมือนกันหรือไม่ หากได้ข้อมูลเหมือนกันแสดงว่าข้อมูลมีความถูกต้อง

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี เช่น การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยผู้วิจัยถอดเทปจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลแบบคำต่อคำจนได้ข้อมูลที่ถึงจุดอิ่มตัว

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ได้ศึกษาการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีการเก็บหลายวิธี เครื่องมือหลายประเภท เป็นการเก็บเชิงคุณภาพ ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จะอยู่ในรูปแบบเอกสารที่เก็บจากการบันทึกภาคสนาม เทปบันทึกเสียง ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจัดหมวดหมู่เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์เนื้อหาและตีความ

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ด้วยวิธีวิพากษ์เพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก จากการเก็บรวบรวมมโนทัศน์ต่างๆ ที่ได้จากความคิดเกี่ยวกับกระบวนการตีความและการให้ความหมาย นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์แนวคิดต่างๆ แล้วนำมาอภิปรายปรากฏการณ์สรุปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การให้ความหมาย ที่มาของความหมาย รูปแบบและการวางแผนการออมเพื่อรองรับการเกษียณอายุของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก จากปรากฏการณ์ในพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการให้ความหมายของคำว่า “การออม” จากมุมมองและทัศนคติรวมถึงความเชื่อและวัฒนธรรมของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ จากการสัมภาษณ์พบว่า ข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการมีการให้ความหมาย ที่แตกต่างกันตามสถานะภาพทางสังคม ทัศนคติต่างๆ รวมถึงมุมมองการใช้ชีวิตของแต่ละคน ซึ่งสรุปออกมาได้ ดังนี้

1.1 การออม คือ การวางแผนเพื่อตัวเอง ในการดำรงชีวิตหลังเกษียณ ได้อย่างมีความสุข

ความหมายนี้เกิดจาก การตั้งเป้าหมายในการใช้จ่ายเงินและการวางแผนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เพื่อให้ชีวิตมีความสุข จึงต้องเตรียมความพร้อมเพื่อเพิ่มความมั่นคงของตนเอง

1.2 การออม คือ การเก็บเงินส่วนหนึ่งของรายได้ ไว้ใช้ในเวลาจำเป็น ใช้ให้มีความสุขและไม่ทำให้ตัวเองเดือดร้อน

ความหมายนี้เกิดจาก การตระหนักถึงคุณค่าของเงินและการเปลี่ยนแปลงที่มีความไม่แน่นอน จึงได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

1.3 การออม คือ การใช้จ่ายอย่างมีระบบ มีเหตุผล ต้องมีการวางแผนและการออมเป็นการจัดสรรเงินไม่ใช้การเก็บเงินอย่างเป็นระบบ

ความหมายนี้เกิดจาก การสร้างวินัยทางการเงิน เนื่องจากมีทัศนคติที่มองว่าการออมคือการจัดสรรเงินอย่างเป็นระบบ โดยมองที่คุณค่าของสิ่งของ ใช้จ่ายอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ

2. รูปแบบการออมเงินของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ

รูปแบบการออมเงินมีหลากหลายประเภท การเลือกรูปแบบออมของข้าราชการครูนั้น มีปัจจัยและเหตุผลโดยขึ้นอยู่กับการใช้ชีวิตรวมถึงรายได้และค่าใช้จ่ายต่างๆ ซึ่งมีผลในการตัดสินใจเลือกรูปแบบการออม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ

2.1 รูปแบบการออมตามความสมัครใจ

ข้าราชการครูนิยมการออมในรูปแบบของเงินสด ซึ่งนำมาใช้จ่ายได้ง่าย โดยการฝากธนาคาร ซึ่งได้รับผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ย รวมทั้ง การซื้อประกัน พันธบัตรรัฐบาลสลากออมสิน การซื้อสินทรัพย์และการฝากสหกรณ์ออมทรัพย์ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนให้ประชาชนมีการออมและได้ผลตอบแทนเป็นเงินปันผลที่สูง

2.2 การออมแบบถูกบังคับจากหน่วยงานของรัฐ

เนื่องจากข้าราชการครูคือบุคคลที่ทำงานในหน่วยงานของรัฐ ซึ่งรัฐมีการบังคับให้ออมเพื่อเป็นหลักประกันในยามชรา เช่น กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ(กบข.) ที่จะหักเงินจากเงินเดือนในแต่ละเดือนที่ได้รับของข้าราชการ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และกองทุนชราภาพในระบบของประกันสังคม

การเลือกรูปแบบการออม โดยส่วนใหญ่ เลือกรูปแบบการออมที่ส่งผลกระทบระยะยาวเพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตและครอบครัว ซึ่งเป็นรูปแบบที่ให้ผลตอบแทนที่สูงและมีความสม่ำเสมอ สำหรับข้าราชการครูผู้มีรายได้สูงยังให้ความสนใจในเรื่องการ ซื้อที่ดิน สินทรัพย์ต่างๆ เพราะสิ่งเหล่านี้สามารถทำให้เงินออมเพิ่มขึ้นในอนาคต และโดยส่วนใหญ่ข้าราชการครูมีการเลือกรูปแบบการออมที่ชัดเจนและไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเป็นกลุ่มข้าราชการที่เข้าสู่วัยผู้สูงอายุ จึงไม่มีความผัวผวนของการเลือกรูปแบบการออม

3. การวางแผนการออมและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการออมของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ

การวางแผนการออมเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การออมเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการใช้ชีวิตที่มีความแตกต่างกันจึงทำให้การจัดสรรเงินของแต่ละคนมีความแตกต่าง โดยข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการมีการวางแผนการออมดังนี้

3.1 การวางแผนในเรื่องสุขภาพ เช่น ค่ารักษาพยาบาล การตรวจสุขภาพประจำปี ถึงแม้ว่าข้าราชการครูจะได้รับสิทธิรักษาฟรีในโรงพยาบาลรัฐบาลแต่ข้าราชการครูก็เลือกที่จะออมเงินไว้ใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาลเองในโรงพยาบาลเอกชน เนื่องจากมีความสะดวก รวดเร็ว และมีบริการที่ดีกว่า

3.2 การวางแผนเพื่อใช้ท่องเที่ยว เมื่อเกษียณอายุและเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จึงทำให้มีเวลาว่างมากขึ้น ทำให้การวางแผนการใช้เงินออมโดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องการท่องเที่ยว เพื่อพักผ่อนและเป็นการให้รางวัลชีวิตแก่ตนเองรวมถึงสร้างความสุขในชีวิต

นอกจากนี้ยังมีปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการออมซึ่งเกิดจากหลายปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้การออมเกิดความไม่สม่ำเสมอ โดยปัญหาหลักคือ รายได้จากเงินเดือนราชการที่ไม่สูงมากนัก ทำให้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน เนื่องเศรษฐกิจภายในประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้ สินค้าทุกชนิดมีราคาสูงขึ้นแต่ข้าราชการเงินเดือนเท่าเดิมจึงทำให้เป็นปัญหา และอีกหนึ่งปัญหาคือ ค่าใช้จ่ายที่ไม่คาดคิด เนื่องจากเข้าสู่วัยสูงอายุ ทำให้สุขภาพร่างกายเกิดการเจ็บป่วยกะทันหัน รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในแต่ละเดือน เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ เป็นต้น

ข้อสรุปเชิงทฤษฎีจากผลการวิจัย

จากการศึกษาการให้ความหมาย ที่มาของความหมาย รูปแบบและการวางแผนการออมเพื่อรองรับการเกษียณอายุของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อสรุปเชิงทฤษฎีจากผลการศึกษาได้ดังนี้

1. การกำหนดรูปแบบของการออมขึ้นอยู่กับปัจจัยทางรายได้และค่าใช้จ่ายของแต่ละบุคคล
2. เมื่อมีการวางแผนการออมที่ชัดเจน ส่งผลให้เป้าหมายทางการเงินของผู้ออมประสบความสำเร็จ
3. การจัดสรรเงินอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการออมเงิน
4. การออมเงินเป็นการสร้างความมั่นคงในชีวิตและยังเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในประเทศได้

สรุปและอภิปรายผล

1. การศึกษาการให้ความหมาย ที่มาของความหมาย รูปแบบและการวางแผนการออมเพื่อรองรับการเกษียณอายุของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ ได้นำเสนอโมทัศน์จากการศึกษาและเห็นได้ว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น การตีความ การสร้างความหมายของคำว่า “การออม” โดยวิเคราะห์จากแนวคิดและพฤติกรรมที่แสดงออก ทั้งคำพูด ลักษณะท่าทางและการเลือกรูปแบบและการวางแผนการออม โดยผู้วิจัยพบว่า การให้ความหมายของคำว่า “การออม” จากการให้ความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก มีความหมายแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์การออมและสถานภาพทางสังคมของแต่ละบุคคล มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการออมที่คล้ายคลึงกัน คือการออมเพื่อใช้ในการใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวันและอนาคต และรองรับความไม่แน่นอนของชีวิตโดยการสำรองเงินไว้ใช้ยามฉุกเฉินและการออมเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินทรัพย์หรือการถือเงินไว้เพื่อเก็งกำไร ที่สอดคล้องกับการแบ่งจุดมุ่งหมายในการถือเงินของ John Maynard Keynes (อ้างถึงใน แสงสว่าง, 2554)

2. รูปแบบการออมของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ ส่วนใหญ่ฝากไว้กับธนาคาร สหกรณ์ออมทรัพย์ และซื้อประกันชีวิต โดยเป็นรูปแบบการออมที่เพิ่มมูลค่าเงินออมของตนเอง ที่เหมือนกับการลงทุนคือการนำเงินที่เก็บหอมรอมริบไปหาผลตอบแทนทั้งระยะสั้นและระยะยาว และยังมีกรออมที่เกิดจากหน่วยงานบังคับ เช่น กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ซึ่งรัฐบังคับให้ออมเพื่อเป็นหลักประกันในยามชราของข้าราชการ

จากการศึกษาพบว่า ฐานรายได้และค่าใช้จ่ายเป็นส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจในการออมเงินของผู้ออมได้เช่นกัน โดยพฤติกรรมการออมเงินสามารถวัดได้จากแรงจูงใจ สักยภาพและความสามารถในการออม ความเสี่ยงต่างๆที่เกิดจากรายได้ของผู้ออม โดยผู้ออมต้องพิจารณาจากพื้นฐานของตัวเอง และปัจจัยรอบข้าง ทั้งด้านครอบครัว อาชีพการงาน และความต้องการใช้เงินเป็นเป้าหมายรวมถึงยอมรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นและหาหนทางต่างๆเพื่อให้เกิดความเสี่ยงน้อยที่สุด และต้องเป็นหนทางที่สามารถทำให้ได้รับผลตอบแทนจากการออมได้มากที่สุดเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือของ กองทุนบำเหน็จบำนาญราชการ(2553) ได้อธิบายถึงการออมเงินและลงทุน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องการออมรวมทั้งการวางแผนการออมและการลงทุนอย่างมีวินัย

3.การวางแผนการออมรวมถึงปัญหาและอุปสรรคระหว่างการออมเงินของข้าราชการครู โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ มีการวางแผนเพื่อใช้เงินออมในเรื่องของสุขภาพและการท่องเที่ยว โดยมีการวางแผนและทำการดำเนินการตามแผนนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดยมีรางวัลคือ การพักผ่อนและการมอบความสุขให้แก่ตนเองและครอบครัว ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนการออม มาจาก ครอบครัว อาชีพการงาน เงินเดือน และสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ปัญหาและอุปสรรคในการออม ส่วนใหญ่เกิดจาก เงินเดือนข้าราชการที่น้อย เมื่อมีการวางแผนการออมและการใช้เงินที่ไม่รอบคอบ จะทำให้เงินไม่พอใช้จ่ายในแต่ละเดือนและไม่เหลือเงินไว้ออม รวมถึงค่าใช้จ่ายในกรณีฉุกเฉินต่างๆ ในแต่ละเดือนที่ส่งผลกระทบต่อกรออม

จากการศึกษาพบว่า การมีลักษณะนิสัยที่รอบคอบ และมีการวางแผนที่ดีจะส่งผลให้ผู้ออมเงินมีการออมเงินที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการออมได้ และการสร้างวินัยทางการออมเงินยังช่วยลดอุปสรรคในการออมได้ นอกจากนี้ความสม่ำเสมอของรายได้ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิตและเป้าหมายในอนาคตของผู้ออม ซึ่งในปัจจุบันคนที่มีนิสัยรอบคอบและมีจำนวนน้อยรายในการที่จะดำเนินการตามแผนให้ได้ดังใจปรารถนา เพราะสมัยนี้เป็นเรื่องยากในการจัดสรรเงินให้พอดีในการใช้จ่ายในแต่ละเดือน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1.เนื่องจากการรวบรวมข้อมูลเฉพาะกลุ่มข้าราชการครูเท่านั้น จึงทำให้ข้อมูลมีจำกัดอยู่เฉพาะ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษากลุ่มผู้สูงอายุที่หลากหลายประเภท เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์และเปรียบเทียบว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการนำเสนอ นโยบายต่างๆ เพื่อรองรับอัตราผู้สูงอายุในอนาคตและผู้ที่สามารถนำแนวคิดต่างๆ ไปใช้เป็นแนวทางการออมเงินเพื่อใช้จ่ายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรสนับสนุนให้มีการออมเงินทั้งในกลุ่มข้าราชการและประชาชนทั่วไป โดยมีการให้ความรู้และศึกษาประโยชน์ รวมถึงผลตอบแทนที่จะได้รับจากการออมเงิน เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงในชีวิตให้ประชาชนทั่วไปและผู้สูงอายุได้ใช้ชีวิตหลังการเกษียณได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาผู้ให้ข้อมูลเพียงราย ซึ่งข้อมูลที่ได้มายังไม่ครอบคลุมทุกสาเหตุที่เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการออม ดังนั้นควรใช้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีครั้งนี้เป็นแนวทางในการศึกษาการให้ความหมาย ที่มาของความหมาย รูปแบบและการวางแผนการออมเพื่อรองรับการเกษียณอายุเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนและบริบทที่แตกต่างในครั้งต่อไป

2.ควรวิจัยเรื่องการวางแผนทางการเงินของผู้สูงอายุในพื้นที่ต่างๆ เนื่องจากสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งทำให้มีความแตกต่างทางเป้าหมายของการเงิน

3.ควรวิจัยเรื่องการกลับเข้าสู่แรงงานของผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุในปัจจุบันเป็นผู้สูงอายุสมัยใหม่ ที่มีพื้นฐานทางอาชีพและประสบการณ์มาก

บรรณานุกรม

กวิสรา พรปวีณ์(2554). พลิกชีวิตด้วยการออมเงิน (สูตรลับความรวย).

กรุงเทพฯ : บริษัท เพชรประกาย จำกัด

กองทุนบำเหน็จบำนาญราชการ(2554).ความรู้เบื้องต้นของคนอยากออม.กรุงเทพฯ : กองทุนบำเหน็จบำนาญราชการ

กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ(2553). การออมเพื่อการเกษียณ[ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ

- 19 เมษายน 2560. เข้าถึงได้จาก http://www.thaipvd.com/content_th.php?content_id=00037
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย(2549).เงินทองของมีค่า คู่มือผู้สอน(ม.4-6). กรุงเทพฯ :
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
- ไทยอาชีพ(2555).วิธีการออมเงิน [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 19 เมษายน 2560.เข้าถึงได้จาก www.thaiarcheep.com/วิธีการออมเงิน-เก็บเงิน.html
- พิจิตรา นุชนุ่ม(2557). การให้ความหมายและที่มาของความหมาย กระบวนการออมเงิน ปัญหาและอุปสรรคในการออมเงิน ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารมหาบัณฑิต บัณฑิตมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มูลนิธิพัฒนาการผู้สูงอายุ(2015).สังคมผู้สูงอายุ [ออนไลน์]] เข้าถึงเมื่อ 19 เมษายน 2560.เข้าถึงได้จาก <http://fopdev.or.th/สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์/>.
- รัชนิกร วงศ์จันทร์(2553).การบริหารการเงินส่วนบุคคล.กรุงเทพฯ : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
- ราชบัณฑิตยสถาน(2538).เกษียณ [ออนไลน์]] เข้าถึงเมื่อ 19 เมษายน 2560.เข้าถึงได้จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/index.php>
- ศาสดา กฤษณ์(2557).การวางแผนการออม [ออนไลน์]] เข้าถึงเมื่อ 19 เมษายน 2560.เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/goimage88/tests-2/kar-xxm-ngein-laea-kar-lngthun>
- ศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย(2014).การวางแผนการเงิน [ออนไลน์]] เข้าถึงเมื่อ 19 เมษายน 2560.เข้าถึงได้จาก <https://www.1213.or.th/moneymgt/finplan/Pages/planningsteps.aspx>
- สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์(2016). การขยายอายุการเกษียณราชการ [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 19 เมษายน 2560. เข้าถึงได้จาก <http://tdri.or.th/tdri-insight/retirement-age-20160520/>
- แสงสว่าง(2554). ที่มาของการออมและการลงทุนตามทฤษฎีของเคนส์[ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 28 พฤษภาคม 2560. เข้าถึงได้จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/kritapas/2011/05/12/entry-1>
- องค์กรสหประชาชาติ(2525).ผู้สูงอายุ [อนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 19 เมษายน 2560. เข้าถึงได้จาก <https://highlight.kapook.com/view/35724>
- องค์กรอนามัยโลก(2010).ผู้สูงอายุ [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 19 เมษายน 2560. เข้าถึงได้จาก http://commed1.md.kku.ac.th/site_data/myort2_78/29/SUMMER2012/Elderly1.pdf